

Publicat el 7-10-2007 a "Levante - EMV".

"a) Potenciar el bosc, com a referència cultural de primera magnitud; i afavorir-ne la recuperació i el manteniment de les espècies autòctones. b) Valorar els distints tipus de bosques arbustives com a etapes del desenvolupament de l'ecosistema, que poden acabar originant boscos, i gestionar-los en aqueix sentit allà on siga possible. c) Mantenir, protegir i ampliar cobertes vegetals del major nombre possible d'estrats per a contrarestar el procés d'erosió, regular els fluxos hidrològics i pal·liar la modificació de les condicions climàtiques" (Els tres primers objectius -Art. 6.1- de la vigent Llei forestal valenciana, els quals són habitualment ignorats en la gestió forestal de la pròpia administració. La negreta és de l'autor).

Senzill... però no ximple

Carles Arnal *

Els missatges breus, clars i contundents tenen gran atractiu i impacte mediàtic. Basta recordar expressions com "*Agua para todos*" o "*Not flash, just Gordon*" i tants altres lemes comercials o polítics. Però aquest atractiu, aquesta potència comunicacional, no garanteix la veracitat ni la qualitat dels productes o les idees que es volen propagar.

Comprimir la complexitat d'un problema o una situació real en una sentència curta i clara és molt difícil, sobretot sense traïr l'essència del fet que volem difondre. Aconseguir-ho és genial. **Però molts missatges curts propagats massivament pels mitjans de comunicació són senzillament falsedats, manipulacions o ximpleries.** ¿Com distingir allò realment important de la pura publicitat enganyosa?

La diferència està en la informació prèvia que s'ha processat abans d'arribar a les fórmules i expressions senzilles. Les males consignes són freqüentment resultat d'un coneixement molt sumari del tema, d'una anàlisi ràpida i superficial, de vegades massa influïda per l'experiència immediata o per les idees que circulen en la denominada "opinió pública" o per arguments tan contundents com "tota la vida s'ha fet així." Les bones sentències són el resultat de la condensació d'enormes quantitats de dades, d'un ingent estudi previ... No s'arriba a elles de manera fàcil. Moltes vegades les troballes científiques contradiuen les aparents "evidències" i les "veritats" tradicionals. Darrere de la fórmula einsteniana $E=mc^2$ hi ha una immensitat de coneixements i anàlisis prèvies, a més d'una innegable genialitat.

La ciència ha pretès sempre condensar l'enorme complexitat del món real en explicacions i formulacions senzilles ("el més senzill possible, però no més", com advertia Einstein). La brevetat, la senzillesa... són propietats desitjables de les bones teories, encara que no de la realitat.

En el camp de l'ecologia fórmules tan simples com l'esmentada més amunt són difícils de trobar. L'ecologia és una de les ciències més complexes, la

qual exigeix la integració de disciplines molt variades i que rara vegada pot presentar formulacions senzilles ni fer prediccions molt definides. Porte anys com ensenyant i divulgador de conceptes d'ecologia i moltes vegades, en una classe o una conferència, he notat el desconcert o la decepció quan la solució o la proposta que s'ofereix no és tan simple, tant òbvia i tan clara, com esperava l'audiència.

Per exemple, quan parlem dels incendis forestals, els ecologistes defensem un conjunt de mesures a diferents nivells, adreçades a *evitar* les causes humanes dels focs (que són l'origen de la immensa majoria dels incendis), com ara: planificació, regulació d'usos, normatives operatives, mesures de vigilància i dissuasió, formació, educació... L'oient, moltes vegades, espera escoltar solucions molt més simples i dràstiques, del tipus "cal *netejar* els boscos" (de vegetació!!), "cal eliminar el *combustible*" (la vegetació!!), "cal *quadricular* les muntanyes amb xarxes de pistes i tallafocs", etc.

Després del pas del foc, també s'esperen propostes simples i expeditives: "cal repoblar tot allò cremat, immediatament" i també desconcerta que altres diguem que no és tant simple, que depèn de situacions. De vegades és millor no intervindre i deixar regenerar la vegetació natural; en altres casos es poden fer sembres de gramínies per retindre el sòl de manera ràpida; en altres es pot plantar, sempre de manera manual, una diversitat d'espècies arbustives i arbòries rebrotadores... Potser desconcerta, però és que les coses no són tant senzilles, ni podem ignorar els efectes col•laterals i a llarg termini de les actuacions que es proposen.

La diferència entre unes i altres recomanacions està en la prèvia consideració de molts altres factors interconnectats, l'estudi de les conseqüències sobre la biodiversitat, el sòl, el risc erosiu, la dinàmica de la vegetació. En ecologia no es pot aïllar un problema i desconnectar-lo dels demés amb els quals està relacionat (l'equivalent de l'encertat lema: "no es pot despullar un sant per vestir-ne un altre"). Si realment volem una fórmula que, encara que breu, resumeix un munt de coneixements, estudis i anàlisis sobre ecologia forestal, tindríem aquesta: "**al bosc no s'ha de fer res que danye el sòl i que en facilite l'erosió**", perquè açò arreplega idees com que el sòl és el component fonamental de l'ecosistema; perquè la seua pèrdua és irreversible i no té remei, i perquè el risc de desertificació (conseqüència a llarg termini de l'erosió) és el més greu a les nostres muntanyes. D'acord amb açò hauríem de descartar o restringir al màxim totes eixes receptes aparentment màgiques de "*netejar el bosc*", de "*fer grans tallafocs*", d'estendre grans *monocultius* de pins emprant maquinària pesant. No són solucions senzilles, són veritables ximpleries. Les "solucions" expeditives i simples poden ser, de vegades, perillosament ximplies. Recordem a Bush; ell també proposava tallar els arbres per evitar que es cremaren. Tenia raó, així no es cremaran... però la solució és massa ximple.

* Doctor en Biologia i membre d'Acció Ecologista-Agró

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>